

EL «PUNT DÉU» DEL CERVELL

LA BASE BIOLÒGICA DE L'ESPIRITUALITAT

LEONARDO BOFF

Petrópolis RJ, Brasil

Notem avui pertot arreu una gran efervescència religiosa. Després de difamada, perseguida i condemnada a la desaparició per modernes ideologies negadores de Déu i de la transcendència, des de l'il·luminisme fins al marxisme, la religió ho ha resistit tot, i ara marca el seu retorn vigorós. El fenomen no està lliure d'ambigüitats, que han de ser criticades, però és innegable. Sembla que els éssers humans s'han cansat de béns materials, exaltats per la propaganda i també per l'excés de racionalitat que domina tots els àmbits de la nostra cultura i de les nostres professions.

S'ha parlat llargament que l'ésser humà és posseït per dues fams: la de pa, que és sadollable, i la de bellesa, de transcendència i d'allò que és sagrat, que és insadollable. És en aquesta segona fam que se situa la religió i tots els camins espirituals. Aquests han sorgit en la història i sempre es tornen a actualitzar amb la pretensió d'atendre aquesta fam insadollable.

Actualment la dimensió espiritual i religiosa s'ha reforçat considerablement a través de les ciències de la vida. No és una cosa que es restringeix a les institucions religioses i que està lliurada a la mera tria humana. Ni les religions en tenen el monopoli. Allò espiritual, i fins i tot allò m'ístic, posseeixen una base biològica. És per això que es troben presents en tots els éssers humans. Negats o afirmats, sempre hi són, perquè pertanyen a la nostra constitució com a éssers humans. És el que els científics han anomenat "punt Déu" del cervell.

El "punt Déu" és una cosa permanent en nosaltres, i sempre està actuant quan busquem el sentit de la vida, quan tenim una experiència d'amor, de solidaritat, de profunda pau i de comunió amb totes les coses. És aquest "punt" el que ens fa entrar en diàleg amb Déu.

Les religions del món són formes d'expressar, a través de ritus, comportaments i doctrines, aquest "punt Déu". Totes tenen "alguna cosa" en comú. Però les expressions varien segons les cultures. Prendre's seriosament el "punt Déu" del cervell ens permet veure la unitat de fons de totes les religions, més enllà de les seves legítimes diferències.

Aquesta constatació ens permet valorar tota aquesta onada de misticisme i de religiositat que travessa la nostra cultura i inunda els mitjans de comunicació, com

ara les ràdios i els canals de televisió. I ens ofereix instruments per espiritualitzar la nostra vida més enllà d'allò que les religions i esglésies constituïdes ens poden oferir. Anem a oferir les principals dades d'aquesta nova visió científica.

És notori que un front avançat de les ciències d'avui dia és l'estudi del cervell i de les seves múltiples intel·ligències. S'ha arribat a resultats rellevants per entendre el fenomen de què parlàvem amunt.

En aquests estudis es dona èmfasi a tres menes d'intel·ligència. La primera és la "intel·ligència intel·lectual", el famós QI (quocient d'intel·ligència), al qual s'ha donat tanta importància al llarg de tot el segle XX. És la intel·ligència analítica per la qual elaborem conceptes i fem ciència. Gràcies a ella organitzem el món, els estats, les empreses, tota mena de burocràcies, i solucionem problemes objectius.

La segona és la "intel·ligència emocional", popularitzada sobretot pel professor de Harvard, psicòleg i neurocientífic David Goleman, en el seu conegut llibre *La intel·ligència emocional* (QE= quocient emocional). Goleman ha demostrat empíricament el que era una convicció de tota una tradició de pensadors (des de Plató fins a Freud, passant per Sant Agustí i Sant Bonaventura): l'estructura de base de l'ésser humà no és la raó (el logos), sinó l'emoció (el pathos). Som, fonamentalment, éssers de passió, empatia, compassió i amorositat. Tan sols quan combinem QI amb QE és quan realment ens mobilitzem.

La tercera és la "intel·ligència espiritual". El seu reconeixement, amb característiques científiques, deriva d'estudis molt recents (a partir de 1990), fets per neurolegs, neuropsicòlegs i tècnics en magnetoencefalografia (que estudien els camps magnètics i elèctrics del cervell). Segons aquests científics hi ha en nosaltres, empíricament verificable, una altra mena d'intel·ligència, anomenada espiritual (Qes= quocient espiritual). A través d'aquesta intel·ligència copsem els contextos de la nostra vida, creativament trenquem l'mits, percebem unitats i ens sentim inserits en el tot, tornant-nos sensibles als valors, a qüestions del sentit de la vida i a temes relacionats amb Déu i la transcendència.

Aquesta consciència posseeix la seva base biològica

a les neurones. S'ha comprovat que totes les neurones implicades en una experiència conscient oscil·len coherentment a 40 hertz. Quan els lòbuls temporals del cervell estan sotmesos a una excitació que augmenta aquesta freqüència, desencadenen una experiència espiritual d'exaltació, d'immensa alegria i de beatitud, com qui es troba davant d'una presència.

S'ha observat que sempre que s'aborden temes religiosos, Déu o valors que tenen a veure amb el sentit profund de les coses, no pas superficialment sinó amb una involucració sincera i profunda, es produeix una excitació que va molt més enllà dels normals 40 hertz.

Per aquesta raó, neurobiòlegs com Persinger i Ramachandran, i la física quàntica Danah Zohar, han batejat aquesta regió dels lòbuls temporals com a "punt Déu" (vegeu el llibre de D. Zohar titulat QS: intel·ligència espiritual). D'altres s'estimen més parlar de "ment mística" (mystical mind). L'existència d'aquest "punt Déu" representa un avantatge evolutiu de la nostra espècie "homo sapiens". Només ella seria dipositària d'aquesta qualitat neuronal a través de la qual copsem la presència de Déu a l'univers.

Això no vol dir que Déu sigui només en aquest punt de les neurones. Déu amara tota la realitat. Però el "punt Déu" és un òrgan intern pel qual percebem la presència de Déu en totes les coses i també en nosaltres.

Així com l'evolució ha seguit un camí de tal manera que ha produït en nosaltres diferents òrgans (els ulls per veure, el nas per olorar, les orelles per sentir, el tacte per tocar, la boca per menjar i parlar), i amb tots aquests òrgans interioritzem l'univers cap endins de nosaltres, així mateix ha creat aquesta capacitat interna que ens obra l'accés a Déu.

Si això és així, podem dir, en termes del procés evolutiu: l'univers ha evolucionat, al llarg de bilions d'anys, fins a produir en el cervell humà l'instrument pel qual és possible copsar la presència de Déu que sempre és trobava a l'univers, tot i que era imperceptible per manca d'una consciència adequada. L'espiritualitat pertany a l'ésser humà i no és monopoli de les religions. Ans al contrari: les religions són traduccions històriques del "punt Déu".

Però no n'hi ha prou amb constatar el "punt Déu" del cervell. Com totes les coses vives, ha de ser alimentat i activat continuament. Això es fa, abans de res, si tornem cap endins de nosaltres mateixos i dialoguem amb el nostre centre i amb el que hi ha de profund en nosaltres. Aquest diàleg ens du a auscultar missatges que la consciència envia, missatges de solidaritat, d'amor, de

comprensió, de perdó i de cura envers totes les coses. Aquesta actitud genera serenitat i pau, i dóna sentit a l'existència. És una irradiació del "punt Déu" activat. La nostra cultura no facilita aquest capbussament cap a l'interior. En la nostra cultura tot és dirigit cap a fora, ocupa la ment i la distreu per tal que no es trobi amb ella mateixa. És propi de la naturalesa del "punt Déu" el fet d'obrir-nos dimensions cada cop més amples, fer-nos veure els contextos més grans de la nostra vida, i permetre'ns descobrir el fil conductor que lliga i relliga totes les coses. Només així tenen sentit i no constitueixen tan sols una seqüència aleatòria de sentiments i sensacions superficials.

El "punt Déu" ens ajuda a alimentar el refús a fer el mal, i ens reforça en la realització del bé i de tota mena de valors, especialment aquells que impliquen obertura a l'altre, a la protecció de la vida (sobretot d'aquella més vulnerable), a la compassió, al perdó i a l'amor incondicional.

Finalment hem d'incorporar una actitud de pregària i meditació. Això significa el següent: ens hem de situar davant de Déu, no pas com qui es troba al caire d'un precipici aterrador, sinó en companyia d'un pare i d'una mare plens de bondat, sentint-nos arrecerats com si fóssim una criatura que es percep al palmell de la mà de Déu. Aleshores podem parlar-li amb confiança, agrair-li tants dons, suplicar-li llum per a les nostres recerques, o simplement entregar-se a Ell sense dir res, en un silenci ple de la seva presència.

Em permeto dir que jo mateix he desenvolupat un camí, basat en la tradició del segle II del nord d'Egipte, que es combina també amb els mètodes del zen i del budisme. L'he anomenat "camí de la senzillesa". Es tracta d'obrir-se a la Llum que ve de les altures. Aquesta incideix damunt nostre, penetra el nostre cos i activa els punts de concentració d'energia que els orientals anomenen "chakras", recorre cada porus del nostre ésser, ens transfigura, ens alleuja, ens cura i ens obre a la Llum beatíssima que és l'Esperit Sant, tal com l'anomena l'himne litúrgic de Pentecostès (vegeu el llibre Meditació de la Llum: el camí de la senzillesa).

L'efecte d'aquesta activació del "punt Déu" és una pau profunda que tan sols pot venir de Déu, ja que ens integra amb nosaltres mateixos, ens sintonitza amb el nostre cor, ens obre als altres i al mateix Déu.

Avui més que mai necessitem aquesta espiritualitat per tal de fer una travessia feliç en un temps tan carregat de contradiccions, conflictes i amenaces a la vida humana i a la Terra, la nostra Casa Comuna.